

Metodika

Úroveň čtenáře	6. úroveň – profík
Časový odhad	Lekce – 2 × 45 minut, z toho sebehodnocení 10 minut
Forma aktivity	Individuální, skupinová
Cílová dovednost	Žák si na základě analýzy textu vytváří názor, který umí obhájit a diskutovat o něm z různých pohledů.
Popis dovednosti	Žák se umí soustředit po celou dobu čtení a práce s textem. Žák analyzuje motivy chování hlavních postav. Žák se zapojuje do řízené diskuse.
Pomůcky	Pracovní list s textem příběhu, tabule, papíry, psací potřeby
Použité metody	Volné psaní, samostatné čtení, řízená diskuze
Využití	8., 9. ročník ZŠ / 1. ročník SŠ
Předmět	Občanská a rodinná výchova / Základy společenských věd
Téma	Mezilidské vztahy
Klíčová slova	Mezilidské vztahy, hodnoty

Struktura aktivity

Evokace (5 minut)

V úvodní části lekce vyučující napíše na tabuli pojem MEZILIDSKÉ VZTAHY. Poté žáky vyzve, aby na předem připravené papíry psali cokoli, co je napadne a vztahuje se k danému tématu. Zároveň jim sdělí pravidla volného psaní (viz použité metody).

Následně žáci ve dvojicích sdílejí své texty. Učitel může vyzvat některého z žáků k hlasitému čtení, popř. se zeptat, zda chce někdo doporučit svého spolužáka k hlasitému čtení.

Na závěr 1. části lekce vyučující žákům sdělí, že si nyní přečtou zajímavý příběh o mezilidských vztazích.

Uvědomění

1) Čtení textu (5 minut)

Vyučující rozdá žákům pracovní list s textem. Žáci si potichu, samostatně, minimálně dvakrát text přečtou.

2) Samostatná práce (5 minut)

Vyučující vyzve žáky, aby samostatně seřadili pět postav, se kterými se v textu seznámili, v pořadí podle toho, kdo je jim nejvíce a kdo nejméně sympatický, kdo podle nich jednal nejvíce čestně, kdo nejméně, se kterým jednáním souhlasí, ke kterému mají výhrady, které zavrhnou...

3) Práce ve skupinách (15–20 minut)

Třidu rozdělíme do 4 až 5 skupin (dle počtu žáků, výběr může být náhodný nebo dopředu promyšlený, např. tak, aby byli ve skupinách žáci s pravděpodobným rozdílným hodnotovým postojem).

Jednotliví členové skupiny seznámí ostatní s vlastním řazením postav. Následuje diskuse uvnitř skupiny, jejímž cílem je sestavení skupinového seznamu postav v pořadí, na kterém se všichni, nebo většina členů shodne. (Žákům připomeneme, že důležitá je zde přesná argumentace, diplomatické jednání a chování, naslouchání, respektování názorů druhých, kompromis.)

Každá skupina si zvolí svého mluvčího, dohodne způsob prezentace a argumenty, které použije, aby svoje rozhodnutí zdůvodnila.

4) Prezentace a diskuze (20 minut)

Mluvčí každé skupiny seznámí ostatní žáky třídy se společně vytvořeným seznamem jmen. Jejich rozhodnutí zdůvodní a jména postav z příběhu napíše do sloupce na tabuli v dohodnutém pořadí, aby jej měli všichni na očích.

Poté dáme skupinám/jednotlivcům prostor, aby položili prezentujícím skupinám doplňující otázky. Požádáme však žáky/skupiny, aby pořadí jmen prezentující skupiny ani jejich zdůvodnění nehodnotili.

5) Diskuze celé třídy (15 minut)

Vyučující dá nyní žákům prostor k diskuzi. Žáci diskutují o rozhodnutích skupin, vyjadřují své názory na jednotlivá pořadí, souhlas/nesouhlas, zdůvodňují, argumentují, pokládají otázky....

Vyučující do diskuze nevstupuje, pouze ji, pokud je potřeba, usměrňuje. Před zahájením diskuze vyučující žákům připomene pravidla diskuze (hovoří pouze jeden, naslouchej, neskákej druhému do řeči, argumentuj přesně, výstižně, jasně a klidně...).

Reflexe (10–15 minut)

Pořadí jmen každé skupiny bude pravděpodobně odlišné. Vyučující žáky vyzve, aby se zamysleli nad příčinami těchto odlišností, a položí otázku, zda je některé z řešení správné. Společně by měli dojít k závěru, že správné řešení vlastně neexistuje, protože každý jsme jiný, jsme ovlivňováni různými faktory (rodina, přátelé, zaměstnání, zájmy, povaha, temperament...), každý má jiný hodnotový žebříček, ani jedna postava nevyjde čistě, záleží na každém, jak vnímáme a jak máme definovanou čestnost, morálku.

Vyučující seznámí žáky se svým nejpřijatelnějším řešením, např. Simbád–Slug–Gregory–Ivan (od nejčestnějšího), svůj postoj zdůvodní. Vyučující žákům umožní, aby se k jeho volbě vyjádřili. Rozhodně jim svůj postoj nevnucuje.

Na závěr lekce vyučující žáky vyzve, aby se posadili do kruhu, a diskutuje s nimi o průběhu hodiny. Může využít následujících otázek:

- Jaký jste měli první pocit z přečteného příběhu? Jak se vám příběh líbil?
- Jak se lišil váš žebříček nejčestnějšího chování s žebříčkem skupiny?
- Podařilo se vám prosadit ve skupince své názory?
- Co vás dnes nejvíce/nejméně bavilo?
- Co si z hodiny odnášíte?

Sebehodnocení

Doporučujeme po ukončení aktivity umožnit žákům sebehodnocení. Žák se na základě právě prožité zkušenosti s tím, jak zvládnul konkrétní dovednosti v aktivitě, sám ohodnotí, toto sebehodnocení provádí samostatně nebo dle možností je provádí žáci navzájem. Učitel pomáhá s vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí (sloupce se ☺), aby žáci měli přesnější představu, v čem rozdílná míra úspěšnosti spočívá – učitel může na pracích žáků ukázat projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu nebo mohou společně diskutovat o tom, jak se projevilo úplné zvládnutí či jen částečné apod.

Použité metody

Volné psaní

Žákům je zadáno slovo, slovní spojení nebo věta (např. „Štěstí“). Jejich úkolem je po předem stanovenou dobu psát v souvislých větách vše, co je k tématu napadne. Tužka se nesmí tzv. odlepit od papíru. Pokud už žák neví, co psát, pak i tento fakt zapisuje do textu, který tvoří. Např. *Štěstí je pro každého něco jiného. ... už nevím, co o něm psát. Možná to, že štěstí, se nedá koupit.* Žáci mohou psát ve větách, nebo pouze heslovitě. Nevracejí se k napsanému, ani jej neopravují a nevylepšují.

Řízená diskuze

Jedná se o věcný rozhovor, dialog dvou nebo více lidí nad určitým tématem s tím, že jeden z účastníků tuto diskuzi řídí a usměřňuje. Cílem diskuse je téma rozebrat z různých stránek, shromáždit argumenty pro případné rozhodnutí.

Úskalí

Je možné, že se skupina na jednom pořadí nedohodne a vznikne problém při komunikaci, proto je vhodné obcházet jednotlivé skupinky a případně zklidňovat negativní emoce a usměřňovat názory a argumenty.

Neexistuje pro všechny přijatelné správné řešení. Největším úspěchem je, když je třída schopna se domluvit na jednom řešení: někteří ustoupí, někteří svůj názor prosadí, každý je schopen jistého kompromisu, nebo když se třídě povede vést diskuzi o řešení v přijatelném duchu. Úspěchem je také to, pokud žáci dokážou reflektovat ve zpětné vazbě své postoje a svou práci.

Odkazy, zdroje

Text ke stažení zde: <http://www.abclinuxu.cz/blog/xkucf03/2009/11/krokodyli-reka>

Pracovní list – Text

Příběh krokodýlí řeky

V jednom království, v jednom městě žili milenci – krásná Abigail a mužný Gregory. V tom městě tekla řeka plná krokodýlů, která ho rozdělovala na dvě poloviny. Na pravém břehu žila Abigail, Gregory žil na levém. Jednoho jara nastaly prudké deště, řeka se rozvodnila a strhla most, který spojoval oba břehy. Velká voda trvala dlouho a Abigail se čím dál tím více stýskalo po jejím milém. Byla smutná a přemýšlela, jak by se ke Gregorymu dostala.

Žádná loď se neodvažovala na divokou vodu, jenom starý zkušený námořník Sindibád se svou bárkou to dokázal. A tak se Abigail vypravila za ním, aby jí pomohl. Sindibád souhlasil, ale jen pod podmínkou, že s ním stráví jednu noc, Abigail tento návrh velmi rozhořčil, polekala se a utekla.

Běžela pryč a uvažovala, co má dělat. Napadlo ji, že půjde k jejich společnému příteli Ivanovi a celou záležitost s ním prohodí a poradí se s ním. Ivan Abigail pozorně vyslechl, ale odmítl se k tomu jakkoli vyjadřovat a nechtěl s tím mít nic společného.

A tak se krásná Abigail musela rozhodnout sama, samým steskem už byla celá utrápená. Po dlouhých úvahách, s těžkým srdcem splnila Sindibádovu podmínku, a ten ji, jak bylo dohodnuto, poté převezl přes Krokodýlí řeku za Gregorym. Šťastné bylo shledání milenců a po chvílích štěstí si Abigail postěžovala, jaké příkoří musela vytrpět, aby se mohla s Gregorym setkat. Gregory ovšem neměl pro její čin omluvu, velmi se rozčílil a Abigail od sebe odehnal.

Nešťastná Abigail utíkala pryč. Cestou potkala Slaga, který, když viděl, že Abigail pláče, se ptal, co se jí přihodilo. Abigail mu všechno vylíčila. Slag se zarazil, připadalo mu to jako velká nespravedlnost a rozhodl se, že ji pomstí. Vyhledal Gregoryho a surově ho zmlátil.

Tabulka sebehodnocení

	Při řešení jsem ještě potřeboval/a pomoci. Při práci ve skupině zatím spoléhám více na ostatní.	Z větší části jsem to zvládl/a správně, při řešení jsem občas potřeboval/a pomoci. Do práce ve skupině jsem se snažil/a aktivně zapojit.	Zvládl/a jsem to bez výrazné chyby. Do práce ve skupině jsem se aktivně zapojil/a.
Umím vytvořit argument z informací v textu.			
Dokážu svůj názor obhájit.			
Dokážu diskutovat			

Jak mě to bavilo?

